

Секція 2. Передумови та фактори інноваційного розвитку національної економіки в умовах глобалізації

Полковниченко С.О., к.е.н., доцент,
Фуголь В.О., студентка
Чернігівський державний інститут економіки і управління (м. Чернігів, Україна)

ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ УКРАЇНИ З ЄВРОСОЮЗОМ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У сучасних умовах основою динамічного розвитку будь-якої країни є інноваційна діяльність. Без активізації інноваційних процесів неможливо забезпечити сталий розвиток економіки України, підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку. Причому успішна реалізація завдання формування національної інноваційної системи, переходу до економіки знань передбачає урахування світових тенденцій і досвіду інших країн. У зв'язку із зазначеним та враховуючи перспективи європейської інтеграції, важливий інтерес для України становить співпраця з країнами ЄС, які мають вагомі прикладні напрацювання в інноваційній сфері.

Інноваційне співробітництво охоплює такі форми економічних зв'язків, як зовнішня торгівля, залучення іноземного капіталу, міграція робочої сили, науково-технічний обмін тощо. Ефективні інноваційні процеси неможливі без активного розвитку міжнародної кооперації у сфері НДДКР, залучення країни до міжнародних інтеграційних процесів у високотехнологічних сферах економіки. Водночас треба враховувати, що співпраця не тільки сприяє переходу учасників відносин на більш високий рівень, але й викликає ряд запитань, вирішення яких вимагає вироблення нових підходів до вибору пріоритетних напрямів розвитку співробітництва.

Ключовою формою економічної співпраці України з Євросоюзом є зовнішня торгівля, структуру якої, зокрема питому вагу інноваційної продукції, розглядають як важливий індикатор рівня технологічного розвитку країни і її становища у світовій економіці.

Розв'язання проблем інноваційного розвитку України сьогодні неможливе без імпорту сучасної високотехнологічної продукції, а також трансферу технологій (купівлі ліцензій західних фірм, лізингу, організації спільних підприємств тощо).

Аналіз товарної структури експортно-імпортних зв'язків за 2011 р. показує, що більшу частку українського експорту в регіон ЄС становлять чорні метали та вироби із них (29,5%); руди, шлаки та зола (10,4%); палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (8,3%) тощо. Доля електричних машин становить лише 8,6%. В імпорті, навпаки, переважають механічні машини (14,8%), засоби наземного транспорту, крім залізничного (9,7%), електричні машини (9,2%), фармацевтична продукція (7,7%) [1]. Тобто структура торгівлі України з ЄС не відповідає вимогам інноваційного розвитку.

За результатами дослідження доходимо висновку, що на ринку інноваційних товарів ЄС Україна майже не подана. Доходи від експорту високих технологій несуттєві, а відтак невідчутні для економічного розвитку. Через зростання імпорту псевдопередових технологій відбувається інноваційний регрес зовнішньої торгівлі України.

Не менш важливою формою економічних зв'язків України з ЄС є залучення іноземного капіталу. На 1 липня 2012 р. з країн ЄС в Україну внесено 41336,4 млн. дол. прямих іноземних інвестицій (78,8% загального обсягу акціонерного капіталу). До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 82% загального обсягу прямих інвестицій, входять такі країни ЄС, як Кіпр (27,7%), Німеччина (14,1%), Нідерланди (9,4%), Австрія (6,2%), Велика Британія (4,8%), Франція (4,8%), Швеція (3,0%). Проте структуру інвестицій, які надходять в Україну, не можна вважати інноваційною. Так, ПІІ із зазначених країн у машинобудування склали лише 575,3 млн.дол. Зокрема, Кіпр у машинобудування вклав 1,7% обсягу своїх інвестицій, Німеччина – 1,4%, Австрія – 2,7%, Франція – 1,3%, Великобританія – 2,3%, Швеція – 3,2% [1].

Із залученням прямих іноземних інвестицій (ПІІ) фахівці пов'язують надходження нових технологій, активізацію наукової діяльності, збільшення

експорту та ін. Водночас політика інноваційного розвитку, орієнтована на поглиблення інтеграції з ТНК, використання ПІ, створює загрози зменшення вітчизняних інноваційних розробок, якщо у них не зацікавлені ТНК або вони є конкурентними для іноземних розробок. Посилюється також загроза щодо збереження під контролем України захищених авторськими правами знань, оскільки ТНК намагаються їх використовувати в повній мірі.

Можливості співпраці України з ЄС в інноваційній сфері дозволили активізувати виїзди наукових працівників та висококваліфікованих спеціалістів за межі України. Підтримувались перш за все ті дослідники, які працювали або навчались в країнах ЄС, оскільки саме вони набували знань, потрібних для розвитку взаємовигідного інноваційного співробітництва між Україною та ЄС. Проте варто пам'ятати, що одночасно з «відтоком умів» відбувається безоплатний витік ідей українських вчених і використання їх у зарубіжних наукових розробках, переманювання українських вчених для роботи на інші держави, неадекватна оплата їхньої праці тощо. Крім того, українські виробники інтелектуальної продукції для її реалізації часто вдаються до допомоги іноземних посередників. Від такої співпраці Україна несе чималі щорічні втрати.

На жаль, рівень включення України до інноваційного співробітництва з ЄС сьогодні є занадто низьким, масштаби співпраці не відповідають повною мірою економічному та науково-технічному потенціалу нашої держави.

Перспективи співпраці України з ЄС мають бути пов'язані з розвитком нових форм інноваційного співробітництва, зокрема інтеграційних угруповань, технопарків, технополісів, кластерів, стратегічних альянсів між ТНК тощо.

Надзвичайно привабливими для України є рамкові програми ЄС з наукових досліджень і технологічного розвитку, участь у яких дозволяє використати досвід розвитку науки та інноваційних технологій у країнах ЄС.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>